

Поліщук Дарина Олександрівна
здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:
Корсунська Вікторія Валентинівна
старший викладач кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТИСК У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ЯК ПОЧАТОК РОЗВИТКУ ХВИЛІ САМОГУБСТВ СЕРЕД УЧНІВ

Доволі часто у наш час ми можемо спостерігати як зростає відсоток самогубств серед учнів шкіл та університетів, що складають іспити. Найчастіше такі рішення вони приймають за декількома причинами: страх розчарувати авторитарних батьків, страх майбутнього та психологічний тиск серед педагогів.

Якщо зі страхом за своє майбутнє дещо можна зрозуміти, то інші дві причини залишаються найактуальнішими. Ще з давніх часів думка та слова вчителя були більш авторитетними та достовірними, ніж слова своєї дитини. Нажаль, ця проблема була та залишається і з кожним новим поколінням вона носить більш тяжкий характер[2, с. 178]. Нерідко ми чуємо про ситуації, де дітей б'ють у школах педагоги, або дозволяють собі використовувати психологічне насилля по відношенню до учнів. Приниження самооцінки, висміювання у дошки, приниження гідності дитини та руйнування її як особистості, відкритий булінг та нанесення дитині тяжких травм, з якими вона не зможе впоратися самотійно, а іноді і просто не зможе жити[4, с. 91].

Аналіз даної проблеми у школах показав, що у педагогів існують занижені уявлення про шкоду та наслідки психологічного насильства по відношенню до учнів. Багато педагогів вважають, що більша шкода завдається дитині у разі фізичного насильства, ніж словесного (вербального). Життя показує інше – дитячі суїциди частіше пов'язані з емоційними і соціальними формами насильства, що довго повторюються, поступово або спонтанно розхитують незміцнілу психіку неповнолітнього[3, с. 159].

В освітньому закладі педагог є однією з ключових постатей, що впливають на психічне та соматичне здоров'я дітей. Факти психологічного насильства в освітніх установах не ховаються ні дорослими, ні дітьми, і виражаються вони у погрозах на адресу учня, навмисної ізоляції школяра; пред'явлення до учня надмірних вимог, що не відповідають віку; образі та приниженні гідності; систематичної необґрунтованої критики дитини, що виводить його з душевної рівноваги; демонстративному негативному ставленні до учня[1, с. 26].

Про яку любов до освіти може йтися, коли кожен похід до школи є емоційним насильством? Коли вашим батькам брешуть про вас, а батьки часто схильні вірити вчителю. Вірити чужій людині, більше ніж власній дитині.

Інший бік цієї сумної медалі – батьки. Батьки з якими не вдається знайти контакт, які давлять своїм авторитетом та деспотично і холодно ведуть себе по відношенню до своєї дитини. Не враховують її інтереси, нав'язують свої правила та норми життя, розповідають яким потрібно бути в цьому світі та порівнюють свою дитину з іншими. Найбільший відсоток самогубств з 2015 по 2018 рік відбувся саме через родинні відносини [1, с. 68]. Дітям вселяють, що вони будуть вигнанцями, яко погано складуть екзамени, що їх життя залежить лише від балу, на який буде складено іспит. Деякі вдаються до маніпуляцій на почуттях дитини, оперуючи тим, що перестануть любити дитину.

Страх перед іспитами та низькі оцінки, отримані за результатами іспитів, неодноразово ставали причиною суїциду випускників, і версія про зв'язок самогубства з іспитом часто висувалась наслідком навіть за відсутності передсмертної записки.

Багато дітей від 16 до 19 років, які покінчили життя самогубством у своїх передсмертних записках вказували, що не хочуть засмучувати та підводити батьків, не хотіли, щоб було соромно їх рідним та вчителям, боялися не скласти іспити щоб не лаяли батьки.

Нажаль, психологи у школах та закладах освіти не завжди можуть надати повну та якісну допомогу, побачити проблему, щоб запобігти самогубствам, в той час як на дитину йде постійний тиск з боку і батьків і педагогів, що руйнує її як особистість.

Отже, психологічний тиск у закладах освіти був і залишається, нажаль, актуальною темою в психології. Емоційний стан сучасних підлітків більш вражений, ніж у попередніх поколінь, саме тому, відсоток самогубств стає вище з кожним роком. Можливо, в цьому винні гаджети, чи психічно не здорові педагоги, або холодні батьки, а можливо все разом має величезний вплив на ще не до кінця сформовану психіку дитини, яка має лише починати свій шлях у цьому житті, а не вкорочувати собі віку через слова вчительки або поганої оцінки на істині.

Список використаних джерел:

1. Лаптева В. Ю. Психологічні особливості підлітків з різним рівнем захищеності від психологічного насильства в освітньому середовищі : автореф. дис. ... канд. психол. наук. СПб., 2010. 26 с.
2. Лефтерів В. О. Проблеми психічного здоров'я особистості та сучасного інформаційного впливу. *Наука та освіта*. № 12. 2014 С. 177-184
3. Лефтеров В. О. Третьякова Т. М. До проблеми психологічного тиску на учасників кримінального процесу під час проведення слідчих експериментів та допитів. *Збірник наукових праць Національної академії*

Державної прикордонної служби України, серія «Психологічні науки». 2019. № 3

4. Маланцева О. «Булінг» у школі. Що ми можемо вдіяти? *Соціальна педагогіка*. 2007. № 4. С. 90-92.

Пріснякова Людмила Макарівна
професор кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ- ОСНОВНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Одним із показників духовного розвитку та соціальної зрілості суспільства є ставлення до дітей. Діти – майбутнє кожної країни. Якщо вони живуть здоровим життям зараз, то за країною буде багатообіцяюче майбутнє.

Вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує сталість економічного і духовного поступу. Тому в суспільстві, що зорієнтоване на високі загальнолюдські цінності, не можуть бути терпимі прояви жорстокого поводження з дітьми, зневажання їхніх інтересів, оскільки це має тяжкі соціальні наслідки: формуються соціально дезадаптовані, малоосвічені особистості, а головне – насильство знову породжує ту ж саму жорстокість.

Актуальність проблеми жорстокого поводження з дітьми зумовлена тим, що різні види насильства над дітьми, ігнорування їхніх основних потреб негативно позначаються на розвитку, здоров'ї та житті дитини, порушують її соціалізацію, спричиняють бездоглядність і злочинність серед дітей. Достовірної статистики щодо дітей, зокрема потерпілих від жорстокого поводження, в Україні немає, передусім, через брак доступного механізму виявлення та системи обліку таких дітей. Певною мірою це зумовлено відсутністю визначення поняття «жорстоке поводження з дітьми» в юридичній практиці. Поширення жорстокого поводження з дітьми в сім'ї, школі, мікросередовищі є очевидним і засвідчує відставання розвитку правової науки від потреб соціальної практики. У Законі України «Про попередження насильства в сім'ї» фізичне насильство в сім'ї визначено як умисне завдання одним членом сім'ї іншому члену побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, шкоди його честі й гідності. Водночас значення поняття «фізичне насильство над дитиною» не змінюється й у тому разі, коли дитину б'ють або завдають тілесних ушкоджень поза сім'єю: у школі, виховній установі, мікросередовищі тощо. Фізичне насильство як вид жорстокого поводження з дітьми, на жаль, є досить поширеним в українській практиці сімейного виховання, попри те, що Сімейний кодекс України забороняє батькам застосовувати фізичні й інші види покарання стосовно дітей. У Законі